

## Tyst, måleriskt och sinnligt

Det känns märkligt nog som evigheter sedan *Max Book* bröt ny mark med sitt ambivalenta mellanläge – sitt måleriska glapp – med abrupta möten mellan olika stilar och material i en och samma målning. För *Book* innebär måleriet på 80- och tidigt 90-tal just dessa kombinationer av expressiva och konkreta moment, av häftiga stötar mellan natur och inklippta ting; allt på en sargad, plastad, oljad och lackad yta. Syftet med dessa glapp var att frammana fysisk kontakt med det oväntade och nå det ej tidigare sedda. Initialt erinrade *Book* verk om ett urbant förortsmåleri med febrigt klotter i cementerade kulvertar för att under åren allt mer ympas och kopplas till skräckfilmestetikens utspel och därtill flankeras av uppdriven syntetisk metallrock.

Med dessa ofta monumentala och sargade verk som bågade av en för Sverige revolutionerade subestetik blev *Book*, paradoxalt nog, omåttligt populär – något av en svensk postmodern ikon som gripbart och pedagogiskt berättade om stilens och subjektets totala sammanbrott.

Framgångens baksida med dess underförstådda krav på ständigt nya måleriska glapp blev emellertid efter hand verk mest tillkomna i ett måste, snarare än av en inre motivation och nödvändighet. Dessutom har man, bland alla kärnfulla och pastosa utspel under de senaste åren, kunnat ana en tilltagande vilsenhet vid det egna uttryckets bärighet – *Book* tycks ha haft svårt att kombinera det rebelliska med sitt öde att vara omhuldad av en salongspublik som av måleriet känt sig lagom kittlade.

I den överraskande stillsamma utställningen på *Galleri Engström* betonas det som alltid funnits lurande i *Books* verk: den romantiska ådran. I fokus står smäktande och mörka enhetliga motiv med landsvägar och stadslandskap och i stämning erinrar om Düsseldorfmåleri från 1800-talet. I *Books* natur härskar dock ingen dunkel kristenhet utan panoramat är vikt för bilar, fabriksfasader och elljus, för mekaniska solitärer som ger ljusmagi åt natten. I detta tysta stämningmåleri finns heller ingen aggressiv attack utan snarare en ton av melankoli och död – i en målning påminner de expressiva nedslagen passande nog som *Millais* saliga *Ophelia* nedsjunken i smutsig gytta. Kvar från revolten på 80- och tidigt 90-tal skymtar blott små vilsna fladdrande färgacenter på ytan och en anfränt lackad färg samt den, i positiv mening, märkliga bookska distansen. Det är som om allt i denna värld vore sett genom en bilrutas hinna av fett och smuts. I denna mörka och sevärda, och i sig välbekanta, berättelse rör sig också, som en trevande föraning, några sommarklumpiga gestalter genom en skogsglänta i en hiskligt uppdragen färgskala *Books* utställning antyder knappast någon nytt, snarare ett stillsamt motiviskt återbruk och en mogen eftertänksamhet. Glappen som sedermera mest kom att innebära provokationer på ytan är således borta, vilket är av godo – *Book* har valt ett tystare språk – men frågan är om detta nya måleri är markör för utveckling eller om *Book* helt enkelt befinner sig i en tid av omprövning.

I skarp kontrast till Books mörker visar *Carl-Fredrik Ekström* på *Galleri Aronowitsch* ett synnerligen fjäderlätt och elegant måleri. Ekström ägnar sig med fördel åt små måleriska anekdoter och han balanserar sig fram med utsparade expressiva linjer och krumelurer i och på en målad och polerad vit grund. På ytan ett ytterst anspråkslöst, avspänt och lättsinnigt måleriskt språk där man, i de känsliga akrylstråken anar mycket nedlagd tid och skolning. Med denna gedigna resonans kan så en antydd blomma få sig en sorgmodig knäck ett intensivt snattrade samtal kan uppstå mellan två giftiga färgkoncentrationer och en finurlig anhopning kan lyfta av sin egen spiritualitet.

Ekström har onekligen en god känsla för färg och form, men likafullt är utställningen problematisk då man i lättheten ofta kan sakna ett allvar, en mognad och tyngd. Framför det förföriskt fyndiga längtar man efter ett större risktagande och efter något som kontrasterar esprin.

Ett intressant uttalat sinnestillstånd lurar i *Mikael Olssons* fotografier som presenteras i *Galleri Schaper Sundbergs* projektrum. Med kamerans öga skildras en vacker och oåtkomlig bildvärld som rör sig mellan det skarpa och oskarpa i det privatas undervegetation. Överallt små spår och snitt av något som är ytterligt svårt att inringa men som ändå fungerar som en diffus kraftkälla i rummet. I dessa bilder är således både bevekelsegrunder och motiv höljda i dunkel – motiven drar sig undan som en människas frånvarande och inåtvända blick då tanken är på villovägar i minnets annaler. Trots motivisk bredd sammanstrålar fotografierna i en stram enhetlighet som imponerar – mellan bilderna finns en samhörighet – en sensibel visualisering av ett underflyende odefinierbart tillstånd.

Mårten Castenfors

Text published in Svenska Dagbladet 1998